

УДК 378.315

Світлана Кадубовська, аспірантка кафедри теорії і методики професійної освіти
Інституту гуманітарно-технічної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ

“ВИЗНАЧЕННЯ СТАНУ ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ПОНЯТЬ З ДИЗАЙНУ У НПУ ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ЗМІСТУ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОГО КОМПЛЕКСУ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНСТИТУТУ ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА”

У статті аналізується викладання майбутнім вчителям технологій фахових понять з дизайну на основі розгляду змісту Освітньо-професійного комплексу підготовки вчителя технологій, яка здійснюється в Інституті гуманітарно-технічної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова. У статті пропонуються рекомендації щодо поліпшення якості викладання фахових понять з художнього проектування через реорганізацію змістових блоків дисциплін, що передбачають вивчення термінології з дизайну.

Ключові слова: освітньо-професійний комплекс, фахові поняття з дизайну, вчитель технологій.

Лит. 6.

Светлана Кадубовская, аспирантка кафедры теории и методики профессионального образования
Института гуманитарно-технического образования
Национального педагогического университета имени М.П. Драгоманова, г. Киев

“ОПРЕДЕЛЕНИЕ СОСТОЯНИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ПОНЯТИЙ ПО ДИЗАЙНУ В НПУ ИМЕНИ М.П. ДРАГОМАНОВА НА ОСНОВЕ АНАЛИЗА СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНО-ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО КОМПЛЕКСА ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГИЙ ИНСТИТУТА ГУМАНИТАРНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ М.П. ДРАГОМАНОВА”

В статье анализируется преподавание будущим учителям технологий профессиональных понятий с дизайна на основе рассмотрения содержания Образовательно-профессионального комплекса подготовки учителя технологий, которая осуществляется в Институте гуманитарно-технического образования НПУ имени М.П. Драгоманова. В статье предлагаются рекомендации относительно улучшения качества преподавания профессиональных понятий с художественного проектирования через реорганизацию смысловых блоков дисциплин, что предусматривают изучение дизайнерской терминологии.

Ключевые слова: образовательно-профессиональный комплекс, профессиональные понятия с дизайна, учитель технологий.

Svitlana Kadubovska, Postgraduate of Theory and Methodic of Profession Education Department
Institute of Humanities and Technology Education
National Pedagogical University by M. Dragomanov, Kyiv

DEFINITION OF CONDITION OF TEACHING OF PROFESSIONAL DESIGN CONCEPTS AT THE NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY BY M. DRAGOMANOV BASED ON ANALYSIS OF CONTENT OF EDUCATIONAL AND PROFESSIONAL COMPLEX OF TEACHERS' TRAINING OF HUMANITIES AND TECHNOLOGY EDUCATION INSTITUTE OF NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY BY M. DRAGOMANOV

The article analyzes the teaching of professional design concepts to the future teachers of technology by considering the content of educational and vocational training complex for teachers of technologies, which is carried out at the Institute of Humanitarian and Technical Education NPU by Dragomanov. The article offers advice on how to improve the quality of teaching of professional concepts from artistic design in blocks of subjects that include design terminology.

Keywords: educational and professional complex, professional concepts in design, technology teacher.

Актуальність дослідження. Однією зі складових професійно важливих якостей вчителя технологій є його комунікативна компетенція. Вона передбачає наявність у фахівця знань відповідної фахової термінології, в тому числі фахової лексики з художнього проектування, і вміння застосовувати її у практичній діяльності. Оволодіння майбутніми

вчителями технологій цим термінологічним апаратом здійснюється під час навчання у педагогічних навчальних закладах. Тому ефективність результату оволодіння фаховими поняттями з художнього проектування в багато чому залежить від змісту того навчального матеріалу, який мають опанувати студенти.

Метою нашого дослідження є визначення

стану викладання фахових понять з дизайну у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова на основі аналізу змісту Освітньо-професійного комплексу підготовки вчителя технологій Інституту гуманітарно-технічної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова.

Аналіз публікацій. Фундаментальні положення і практичні рекомендації з питань трудового і професійного навчання розкриті в працях В.І. Андріяшина, П.Р. Агутова, А.В. Вихруща, В.І. Гусєва, Й.М. Гушуля, М.Н. Деліка, А.І. Дьоміна, В.І. Качнева, М.С. Корця, В.П. Курок, Г.С. Левченка, Д.О. Лазаренка, В.М. Мадзігона, В.К. Сидоренка, Р.П. Скульського, А.С. Стахурського, В.В. Стешенка, Г.В. Терещука, Д.О. Тхоржевського, В.Б. Харламенка, М.О. Ховрича. Але в наукових працях та публікаціях не зустрічається аналіз змісту Освітньо-професійного комплексу підготовки вчителя технологій Інституту гуманітарно-технічної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова та його вплив на якість засвоєння майбутніми вчителями технологій фахових понять з художнього проектування.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день відсутній єдиний навчальний план у вищих педагогічних навчальних закладах, де готують майбутнього вчителя технологій, що значно впливає на рівень підготовки спеціалістів за цією спеціальністю. Тому для проведення нашого дослідження ми брали за приклад зміст Освітньо-професійного комплексу підготовки вчителя технологій, яка здійснюється в Інституті гуманітарно-технічної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова [5]. Проведений нами аналіз змісту цього комплексу свідчить про те, що:

I. Майбутні вчителі технологій не отримують систематизованих знань з художнього проектування тому, що дисципліни, вивчення яких передбачає опанування поняттями з художнього проектування, не становлять єдиної системи та не об'єднані у змістові блоки. Це засвідчує витяг дисциплін та комплексів дисциплін, вивчення яких передбачає опанування студентами понять з художнього проектування, зроблений нами зі змісту Освітньо-професійного комплексу підготовки вчителя технологій освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр педагогічної освіти, кваліфікація вчителів технологій і креслення:

Зміст навчального плану за напрямом підготовки 6.010103

Технологічна освіта:

4.1.3.2.4. Комп'ютерне проектування і моделювання

4.1.3.2.5. Технічна естетика

4.1.3.3.2. Промисловий дизайн

4.1.3.3.2.1. Технічне моделювання

4.1.3.3.2.2. Художнє конструювання

4.1.3.4.2. Промисловий дизайн

4.1.3.4.2.1. Конструювання і моделювання одягу

4.1.3.4.2.2. Спецмалюнок

4.1.3.5.4. **Введення до профільного навчання “Дизайн предметного середовища”**

4.1.3.5.4.1. Теорія дизайну

4.1.3.5.4.2. Художній практикум

4.1.3.5.7. Введення до профільного навчання “Конструювання і моделювання одягу”

4.1.3.5.7.1. Теоретичні основи декоративно-прикладного мистецтва

4.1.3.5.7.2. Практикум з декоративно-прикладної творчості

З наведеного нами витягу видно, що фахові предмети, які за своїм змістом мають відноситись до циклу дизайнерських дисциплін та мають логічно доповнювати одне одного, а саме: *теорія дизайну, технічна естетика, художнє конструювання, теоретичні основи декоративно-прикладного мистецтва, практикум з декоративно-прикладного мистецтва, конструювання та моделювання одягу, спецмалюнок* викладаються майбутнім вчителям технологій не систематизовано та є розпорешеними по різних навчальним блокам. Дизайнерські дисципліни не об'єднані в певний цикл. Так, наприклад, у блоці “Промисловий дизайн” викладається дисципліна, яка відноситься до технічного проектування, а саме – технічне моделювання. Це може створювати труднощі у сприйманні та засвоєнні матеріалу і разом з тим і фахових понять з дизайну, та відокремленні їх від іншої професійної лексики.

Така ситуація з викладання дисциплін дизайнерського спрямування, що є несистематизовані та не об'єднані логічно у блоки, ускладнює формування у майбутніх вчителів технологій системи знань та відповідно і системи фахових понять з художнього проектування.

Ми вважаємо, що доречною була б перебудова навчальних блоків за типом проектних технологій, який вони представляють. Існує три типи проектних технологій:

1. Технологія художнього проектування
2. Технологія технічного проектування
3. Технологія комп'ютерного проектування

Наше дослідження стосується фахових понять саме з *художнього* проектування, тому ми розглядатимемо ті дисципліни, які містять фахову лексику, що стосується саме з цього типу проектування. Поняття з технічного проектування

та комп'ютерного проектування складають окреме підгрунтя для наукового дослідження.

II. Певні терміни вживаються не у відповідності до тих понять які вони позначають, наприклад терміни з художнього проектування вживаються для позначення явищ, процесів чи діяльності зі сфери технічного проектування. Як приклад, розглянемо блок дисциплін, об'єднаних під назвою “Промисловий дизайн”. Цей блок, виходячи з його назви, має містити дисципліни дизайнерського спрямування, натомість цей блок містить такі предмети, як “Конструювання і моделювання одягу” та “Спецмалюнок”. На перший погляд ці дисципліни узгоджуються з назвою блоку, і може здатись, що мова йде саме про художнє конструювання і моделювання одягу. Художнє конструювання одягу повинно передбачати створення студентами нових або індивідуальних дизайнерських речей, чи певних дизайнерських ексклюзивних елементів одягу, створення художнього проекту в цілому та художнє конструювання і моделювання цих речей.

Та зі змісту програми з “Конструювання та моделювання одягу” видно, що мова йде про технічне конструювання та моделювання, які не мають відношення до дизайнерської діяльності і стосуються суто технічної сторони створення певних моделей одягу. Зміст програми призначений для опанування студентами знань, умінь і навичок необхідних інженеру-конструктору а не художнику-конструктору (дизайнеру). Як приклад, наводимо деякі теми курсу:

Тема 15. Характеристика способів і методів побудови креслень деталей одягу. Наближені та інженерні методи конструювання.

Тема 16. Технологія побудови креслень ТБКО плечового одягу

Тема 17. Розрахунок і побудова креслень ТБКО жіночих поясних виробів

Тема 18. Особливості конструкцій і конструювання одягу з різних матеріалів

МОДУЛЬ V. Розробка конструкцій моделей складних форм

Тема 19. Методи розробки конструкцій складних форм.

Класифікація методів моделювання конструкцій. Характеристика методів моделювання першого, другого, третього і четвертого виду.

Тема 22. Процес розробки модельних конструкцій із використанням базових основ.

МОДУЛЬ VI. Проектування одягу на різні категорії споживачів.

Тема 23. Конструювання дитячого та юнацького одягу.

Побудова креслення основи брюк. Побудова

креслення основи плечових виробів для дівчат. Побудова креслення рукава. Побудова креслень комірів.

Конструювання одягу для хлопчиків.

Тема 24. Конструювання чоловічого одягу.

Поясні вироби. Плечові вироби. Побудова креслення основи конструкції жилета. Побудова креслень конструкцій виробів різних покрів.

Тема 28. Загальні принципи розробки САПР швейних виробів.

Тема 29. Специфіка використання технічних засобів у САПР швейних виробів.

Тема 30. Інформаційне забезпечення САПР

Тема 31. Розробка лекал

Тема 32. Градація лекал деталей одягу

Тема 33. Дефекти одягу і способи їх усунення.

Перелічені вище теми, є необхідними для навчання інженера-конструктора одягу, який має оволодіти знаннями, вміннями, навичками та поняттями з технічного проектування. Отже це змістове наповнення стосується діяльності художника-конструктора (дизайнера) одягу. Фахові поняття які вжиті у цьому контексті, а саме: проектування, конструювання мають значення технічного проектування та технічного конструювання. Натомість у програмі вони подані у блоці “Промисловий дизайн”, що створює плутанину в сприйманні студентами цих понять та розумінні відмінностей у фаховій термінології з *художнього проектування* від термінології з технічного проектування.

Це дозволяє стверджувати, що помилкове вживання фахової термінології закладене вже в самому змісті програми, тому майбутній вчитель не в змозі відрізнити технічних понять від художніх та коректно застосовувати поняття з художнього проектування або з технічного проектування. Така термінологічна плутанина, що виникає вже під час засвоєння майбутніми вчителями технологій фахових понять з художнього проектування ускладнює викладання ними в школі фахових предметів та навчання учнів фахової термінології саме з художнього проектування, які закладені в вимогах Державного базової і повної середньої освіти [2], та типових шкільних програмах з курсу “Технології” [4].

Ми вважаємо, що логічним буде розділення цього курсу на різні дисципліни: “Художнє конструювання одягу” та “Технологія конструювання і моделювання одягу”.

III. Відсутньою є межа, яка б відокремлювала поняття з технічного проектування, комп'ютерного проектування та поняття з художнього проектування. Це спричинює розмите

сприймання та розуміння фахової термінології, що заважає оволодінню фаховими поняттями з художнього проектування. Все це свідчить про те, що понятійно-термінологічний апарат з художнього проектування є не достатньо розробленим. Формування у майбутніх вчителів технологій поняттєво-термінологічного апарату з художнього проектування вимагає більшої чіткості та ясності у формулюванні та вживанні понять з художнього проектування. Це буде сприяти кращому оволодінню студентами фаховими поняттями з художнього проектування.

На підставі проведеного нами аналізу Освітньо-професійного комплексу підготовки вчителя технологій, яка здійснюється в Інституті гуманітарно-технічної освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, ми вважаємо доцільним об'єднати перераховані нами дисципліни за типом художнього проектування. Дисципліни, що стосуються художнього проектування ми пропонуємо об'єднати у 2 блоки: “Основи дизайну” (або “Основи художнього проектування”) та “Практикум з художнього проектування”.

До блоку “**Спецкурс з художнього проектування (або основ дизайну)**” ми пропонуємо ввести такі дисципліни:

- 1.1. Теорія дизайну
- 1.2. Технічна естетика
- 1.3. Художнє конструювання
- 1.4. Художнє конструювання одягу
- 1.5. Теоретичні основи декоративно-прикладного мистецтва

До блоку “**Практикум з художнього проектування**” ми пропонуємо ввести такі дисципліни:

- 2.1. Художній практикум
- 2.2. Практикум з декоративно-прикладної творчості
- 2.3. Спецмалюнок

Висновки. Вчителі технологій, які навчалися за таким освітньо-професійним комплексом не зможуть навчити учнів фаховими поняттями з художнього проектування на рівні, який вимагає Державний освітній стандарт, по тій причині, що майбутні вчителі самі не засвоюють в процесі підготовки ґрунтовних, повних, якісних та систематизованих знань фахової лексики з художнього проектування.

Важливе місце в змісті підготовки вчителів технологій має займати питання підготовки їх до формування в учнів понять з художнього

проектування. Водночас слід враховувати, що для формування фахових понять з художнього проектування у учнів загальноосвітньої школи майбутні вчителі технологій мають спочатку оволодіти цією термінологією самі. Тому виникає потреба включити в список основних завдань у підготовці майбутніх вчителів технологій формування фахових понять з художнього проектування.

Це створює потребу перегляду змісту деяких навчальних дисциплін освітньо-професійного комплексу і реорганізацію структури навчального матеріалу, який має базуватися на об'єднанні дисциплін у тематичні блоки за методом проектування: художнім, технічним чи комп'ютерним. Такий підхід покращить результати формування фахових понять з художнього проектування у майбутніх вчителів технологій.

1. Вихрущ А.В. *Трудова підготовка учнів у загальноосвітніх школах України (історико-педагогічний аналіз та перспективи): дис... д-ра пед. наук: 13.00.01 – теорія та історія педагогіки / А.В. Вихрущ. – К., 1994. – 473 с.*

2. *Державний стандарт базової і повної середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2004р. №24 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=242004%EF&new=1&p=1301387250437416>].*

3. Мадзигон В.Н. *Продуктивная педагогика. Политехнические основы соединения обучения с производительным трудом: монография. – К.: “Вересень”, 2004. – 323 с.*

4. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів Технології 10-12 класи Рівень стандарту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tehnologiya.at.ua/news/programa_dlja_zagalnoosvitnikh_navchalnikh_zakladiv_tekhnologii_10_12_klasi_riven_standartu/2010-04-18-66

5. *Технологія: освітньо-професійний комплекс (у двох частинах): галузь знань 0101 – Педагогічна освіта, напрям підготовки 010103 – Технологічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень – 6.010103*

6. “*Бакалавр педагогічної освіти*”: Посібник / Упоряд.: М.С. Корець, Т.Б. Гуменюк, А.І. Макаренко, О.П. Гнеденко / За ред. доктора пед. наук, проф. М.С. Корця. – КНПУ, 2010. – 368 с.

Стаття надійшла до редакції 30.01.2013